

N:o 35.

Af Herr Carlson: Angående beviljande af anslag för upprättande af en fackskola för praktisk arkitektur vid Teknologiska institutet.

Länge har vid Teknologiska institutet saknats en fackskola för arkitektur, och denna saknad har varit känbar, ej mindre för den allmänna tekniska bildningen, än särskildt för arkitektbildningen.

För att afhjelpa detta behof, har af den för tekniska undervisningens ordnande af Kongl. Maj:t i nåder tillsatta komité föreslagits, att vid det Teknologiska institutet en särskild fackskola för praktisk arkitektur skulle bildas, utan att dervid i frågasatts, att den vid Fria konsternas akademi nu meddelade undervisning i högre arkitektur skulle undergå någon rubbning.

Detta förslag har ock blifvit af Teknologiska institutets styrelse och förståndare tillstyrkt, och Fria konsternas akademi har i underdånigt utlåtande deröfver yttrat, "att det vore en vinst för det allmänna om, utan sammanblandning af ingenjörens och arkitektens yrken, den vetenskapliga underbyggnad, hvarå tiden allt mera ställer anspråk, och hvilken vore äfven för sist nämnde yrkesmän i hög grad önskvärd, kunde af dem, som dertill hafva lust, förmåga och ekonomisk möjlighet, förvärfvas på sätt komiterade föreslagit."

Ehuru förvissad jag är, att den sålunda framställda plan i alla händelser skall, i följd af sakens inre nödvändighet, i en snar framtid göra sig gällande, anser jag likväl förlusten för det allmänna i fall af dess uppskjutande allt för stor, för att icke söka genom en framställning vid Riksdagen upptaga detta förslag.

Fria konsternas akademi har från äldre tider undervisningskurser i byggnadskonst. Men denna undervisning, som, enligt läroverkets schema, fortgår med ett mindre antal timmar i veckan under halfva året, kan på grund af sin bestämelse icke afse annat än egentligen byggnadskonstens estetiska sida. I den-

samma ingår icke: högre matematik, mekanik, praktisk geometri, fysik och kemi, mineralogi och geognosi — allt grundvetenskaper för byggnadsyrkets praktiska utöfning. Deremot har Teknologiska institutet saknat en afdelning för byggnadskonst.

Med öppet och varmt erkännande af den förtjenst, akademiens undervisning inlagt om arkitekturen såsom skön konst, kan man likväl icke annat än anse en förändring af dessa förhållanden vara af behovet påkallad.

Arkitekten behöfver ovilkorligen, för att kunna sjelfständigt röra sig i sin verksamhet, en säker underbyggnad i det tekniska, matematiska och naturvetenskaper, som äro grundläggande för hans yrke. Han behöfver det mer än någonsin i våra dagar, då uppförandet af stora byggnader för praktiska ändamål allt oftare förekommer.

Det är icke i första rummet för att förete ett skönt utseende som dessa byggnader uppföras; deras ändamålsenlighet är den första fordran. Det kan därför icke vara lämpligt, att bildandet af de män, som skola öfva denna måtpåliggande verksamhet, uteslutande åligger en institution, som enligt sin grundväsentliga karakter måste hufvudsakligen afse det sköna.

Om äfven ett nära förhållande eger rum mellan arkitekturen, betraktad såsom skön konst, och målare- samt bildhuggarekonsten, kan väl detta icke förändra dertill, att undervisning i arkitektur icke skulle böra finnas vid någon annan läroanstalt än vid Fria konsternas akademi.

Åtminstone är i andra bildade länder uppfattningen icke sådan.

I alla fullständigt utvecklade polytekniska institut finnas arkitektskolor. Sådant är förhållandet inom *Tyskland*, i München, Stuttgart, Karlsruhe, Hannover, Aachen, Braunschweig, Darmstadt; inom *Italien*, i Turin; inom *Schweiz*, i Zürich och Lausanne; inom *Holland*; i Delft; inom *Belgien*, i Gent. I intet af dessa länder finner man arkitektbildningen uteslutande ålagd Akademien för de fria konsterna. Der en arkitektskola icke är införlifvad med det polytekniska institutet, meddelas dit hörande undervisning i en fristående byggnads-akademi, såsom t. ex. i Berlin.

Ingen lärar kuuna visa, att arkitektbildningen, vare sig den tekniska eller den konstnärliga, står lågt i de länder, der den sålunda meddelas antingen af polytekniska skolor eller af fristående akademier.

Följden blifver i annat fall lätteligen, att arkitekterna, när de genomgått sin kurs, förträffliga i den arkitektoniska ritningen, sakna vetenskaplig grundläggning i det praktiska af yrket. Brister denna insigt, kunna deraf så väl för det allmänna som för de enskilde stora kostnader uppstå.

Släktskapen mellan den polytekniska skolans öfriga grenar och den, som har att göra med byggnadskonsten, är för öfrigt i detta starkt samman-

slutna läroverk så stor, att undervisningen i den sistnämnda helsosamt inverkar äfven på det hela. Mången elev, som känner sig dragen åt detta håll, afstår derifrån, om tillfället till en mera utvecklad undervisning deri vid den polytek-niska läroanstalten är stängdt.

Då jag af dessa skäl — närmare utvecklade i det betänkande, komitén för den tekniska undervisningens ordnande afgifvit, sid. 63—65 — länge hyst en öfvertygelse, att upprättandet af en arkitektafdelning vid Teknologiska insti-tutet är ett af den allmänna undervisningens mest framstående behof i vårt land, har jag, dessutom uppmanad af sakkunniga personer, icke kunnat underlåta att till Riksdagens behjertande framställa detta behof, så mycket mera som alla de myndigheter, hvilka öfver den ofvan nämnda komiténs förslag afgifvit yttrande, i denna del varit eniga om dess tillstyrkande.

Teknologiska institutets styrelse, som fått Kongl. Maj:ts befallning att afgifva utlåtande angående den tillökning i lärarekrafter och anslag, som, med bibehållande af institutets läroombåde oförändradt, skulle erfordras för lärokur-sernas utsträckning från tre till fyra år, har i sådant hänseende afgifvit förslag till ny stat för institutet, af hvilket förslag jag förskaffat mig del. Af detsamma framgår, att upprättandet af en fackskola för arkitektur vid institutet icke er-fordrar större tillökning i utgift än anslag till

En professor i arkitektur	4,500	kronor,
En lärare i modellering	800	„
Ökande af bibliotek och samlingar	1,000	„
		<hr/>
Summa		6,300 kronor,

en summa, som utan tvifvel måste anses obetydlig, då fråga är om en inrätt-ning, som i vidsträckta kretsar skall sprida sina välgörande verkningar.

För den händelse, att en kunglig proposition, grundad på detta styrelsens förslag, icke aflåtes, förblifver kostnaden för denna fackskolas bildande den-samma, endast med tillägg af 1,000 kronor för en lärare i frihandteckning och 1,000 kronor för en lärare i ornamentik — hvilka lärare, upptagna i den ofvan nämnda staten, i alla händelser icke böra saknas vid institutet.

Härvid bör äfven märkas, att styrelsens förslag i åtskilliga poster visar en förhöjning utöfver hvad komiterade föreslagit; om denna förhöjning i afseende på ett eller flera anslag fråndrages, blifver skilnaden i kostnad ännu mindre än den ofvan uppgifna.

På grund häraf får jag vördsamt föreslå,

att, vare sig lärotiden vid Teknologiska institutet utsträckes till fyra år eller icke, anslag måtte beviljas till upprättande vid detsamma af en fackskola för praktisk arkitektur.

I sammanhang härmed får jag hemställa,

att vid beviljande af anslag till Teknologiska institutet afseende måtte fästas på det viktiga förhållande, att föreståndaren i regeln äfven bör vara lärare, äfvensom på komiterades, af fackskolornas antal oberoende, förslag angående institutets styrelse och organisation.

Stockholm den 28 Januari 1875.

E. F. Carlson.
